

forstå de ældre arkivarers særpræg og originalitet. Der er nemlig tale om et generations-skift med perspektiv. Den åbning udadtil, som forfatteren repræsenterer, har været nødvendig og på mange måder gavnlig; men man må ikke overse, at den ikke har været omkostningsfri. Udviklingen fra det lille indadvendte lærdomssæde til den store og dynamiske samfundsinstitution har været en omstilling, der har harmoneret smukt med forfatterens temperament og talenter – men den må have virket knugende på adskillige arkivarer, der videreførte den stille og lærde tradition. Anm. kan her ikke undgå at se parallellen til brydningen mellem den klassiske latinskole og det moderne gymnasium. En uddybning af det her nævnte perspektiv kunne man nok have ønsket sig i erindringsbogen, mere historisk perspektiv.

Det er erindringer, men dog også et bidrag til arkivhistorie. Harald Jørgensen selv har nemlig været en betydningsfuld person i arkivets udvikling – det gælder indadtil, ikke mindst som sekretariatschef; men det gælder i ganske særlig grad over for omverdenen – på kongresser, ved udstillinger, på talerstole i forsamlingshuse og på historiske årsmøder. Læg dertil hele hans litterære virksomhed, bl. a. de store udgivelser af statsrådsprotokollerne!

Den student, der i dag for første gang træder ind i Rigsarkivets læsesal, vil føle fortrolighed med stedet, hvis han i forvejen har læst Harald Jørgensens erindringer. Han vil nok samtidig have lært, at en arkivkarriere forudsætter betydelige evner til at få sagerne fra hånden!

Vagn Skovgaard-Petersen

Antikvariske Studier tilegnet Knud Thorvildsen. Kbh., Nationalmuseet 1977. 272 s., 130 kr. incl. moms.

Lederen af fortidsmindeforvaltningen fik sin 70 års fødselsdag fejret med et festskrift som erkendtlighed for sin indsats i fredningens tjeneste, først på Nationalmuseets fredningsafdeling siden 1963 og senere som leder af fortidsmindeforvaltningen under miljøministeriet. Festskriftet består af bidrag fra den antikvariske arbejdsmark med 2 undtagelser. 11 af bidragsyderne er museumsfolk, 6 fra fredningsstyrelsen og 5 har løst været tilknyttet denne; 10 af udgravningerne foretog museerne, 3 var fortidsmindeforvaltningen alene ansvarlig for. Situationen afspejler den daglige rollefordeling i selve undersøgelsesarbejdet. Udgravningsrapporterne modsvarer i art og stil ganske, hvad man finder i landets kulturhistoriske årbøger, nogle er måske lidt mere tørre end normalt. De er ligeså interessante på detaljer og ligeså tilfældige som normalt. 6 handler om gravhøje, hvoraf 3 ikke burde have været frigivet til sløjfning. Interessantest er nok bidragene om Læsø saltudvinding, de ydmyge vejspor med træfundering, ruinproblemerne og en artikel om stenaldergravenes adfærd i Danmark.

I tilknytning til fredning er nogle af de middelalderlige saltudvindingsanlæg på Læsø udgravet, hvorved de historiske kilder suppleres. Et andet bidrag giver en europæisk baggrund for den ældste saltudvinding. Trævejene udgør et langvarigt, men stort set upåagtet led i dansk vejhistorie, de senere års C 14-dateringer viser at de, som i England, går tilbage til yngre stenalder. »Ruinproblemer« kaldes en oversigt over skiftende tiders holdning til bevarelse af ruiner, som viser, hvor vanskeligt det er at nå en endelig holdning. Fra Stenløse forelægges en middelaldergravplads uden forbindelse med kirken. Artiklen om stenaldergrave er et af de få nyere forsøg på at betragte en betydelig monumentgruppe under et for at se, hvorledes tyngdepunkter påvirkes af geografi, bevarelse og oldtidskultur. Festskrifter bliver nemt tilfældige essaysamlinger, i dette tilfælde er fællesnævneren fredningslovens paragraffer om beskyttelse af de jordfaste mindesmærker. Finan-

sieringen af de mange undersøgelser, hvoraf bindet her kun giver et lille udpluk, er et resultat af 1969 fredningsloven. Festskriftets kalejdoskopiske karakter afspejler meget rimeligt det meget brede arbejdsfelt, som loven lagde ind under fortidsmindeforvaltningen. Festskriftet er forøvrigt blevet bind 1 i en serie, idet »Antikvariske Studier« fra 1979 er fredningsstyrelsens antikvariske årbog.

Henrik Thrane

Ribe i tusind år. Tekst: *Mogens Bencard*, foto: *Svend Tougaard*, red. *Horst Meesenburg*. Forlaget BYGD. Esbjerg 1978. 72 s. Udkommet samtidig på engelsk og tysk.

I forlaget Bygds serie »Sydvestjyske byer og egne« er tidligere udkommet 1) Esbjerg, by og egn, 2) Fanø, bebyggelse og landskab, 3) Rømø, natur, menneske og landskab, der som titlerne siger, tilsigter at beskrive og illustrere samspillet mellem natur- og menneskeskabte landskaber. Seriens 4. bind er udsprunget af et løfte til Ribe kommune om at give en beskrivelse af, hvorledes 1970-ernes arkæologiske undersøgelser, foretaget under ledelse af Mogens Bencard, har forøget vor viden om Ribes ældste historie og senere udvikling. Men målet med bogen er langt bredere end blot at give en fundbeskrivelse, nemlig at sætte Ribes nuværende situation ind i det historiske perspektiv og gøre den tilgængelig for en meget bred kreds af læsere. Ved hjælp af udstrakt brug af nye og gamle kort, luftfotos, tegninger og fotos af bygninger og genstande i Den antikvariske Samling i byen, alt i farver, giver bogen et særdeles vellykket billede af Ribes udvikling gennem de tusind år.

Der er fin sammenhæng mellem tekst og illustrationer, og specielt skal fremhæves kombinationen mellem luftfotos og kortskitser, der giver læseren mulighed for på egen hånd at få væsentlig mere ud af luftbillederne, end den undertiden meget kortfattede tekst umiddelbart tillader. Selv om detaljer i den bebyggelseshistoriske rekonstruktion givetvis kan diskuteres, ligesom det sidste ord i diskussionen om Ribes ældste historie nok ikke hermed er sagt, giver bogen alligevel et meget instruktivt og fascinerende billede af Ribes fortid og nutid. Bogen, som både er en æstetisk og pædagogisk præstation, bør efterfølges for mange andre danske byer.

Karl-Erik Frandsen

Arild Hvidtfeldt: Nordamerika. 574 s. Litteraturfortegnelse. Ill. Kbh. Politikens Forlag. 1976.

Arild Hvidtfeldts bog om Nordamerika er – som angivet i forordet – tænkt som et supplement til Grimberg (hvem de fleste historikere har et noget ambivalent forhold til) og dette forhold virker i nogen grad begrænsende på mulighederne for en faglig kritik i HT. »Nordamerika« dækker tidsmæssigt den pre-columbianske periode, koloniseringen, uafhængigheden og konsolideringen frem til omkring 1900. Hovedvægten er lagt på tiden indtil omkring borgerkrigen (ialt ca 450 sider). En fyldig fremstilling på dansk af denne periode i Nordamerikas historie har i længere tid ikke været på markedet, hvorfor bogen kan siges at udfylde et hul.

Som et bidrag til den populære historieskrivning henvender bogen sig til »Grimberg-folket«. Bedømt som sådan tror jeg nu nok, at den alligevel, på grund af sin store detail- og datarigdom, vil lade den almindelige læser noget i stikken. Bogen kræver stor opmærksomhed hos sin læser, hvis denne skal bevare overblikket. En henvisning til, eller et kort referat af de store syntetiserende historikers arbejder ville have bødet på vanskeligheden